

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ВДНЗУ «УМСА» ЗА 2013 - 2017 РР.**

Ждан В.М., Дворник В.М., Бобирьов В.М.,

Білаш С.М., Бєляєва О.М.

Вищий державний навчальний заклад України

«Українська медична стоматологічна академія»

Проаналізовано дані незалежних джерел, які підтверджують якість освітньої діяльності ВДНЗУ «УМСА» протягом 2013 – 2017 рр. Виявлено позитивну динаміку двох основних показників якості освітньої діяльності: «оцінка якості науково-педагогічного потенціалу» і «оцінка якості навчання».

Ключові слова: якість, вища медична освіта, показники якості, стейкохлдери, ДСТУ ISO 9001:2015, рейтинг «ТОП-200 Україна».

Проанализированы данные независимых источников, подтверждающие качество образовательной деятельности, проводимой ВГУЗУ «УМСА» на протяжении 2013 – 2017 гг. Выявлена позитивная динамика роста основных показателей качества образовательной деятельности таких, как «качество научно-педагогического потенциала» и «оценка качества обучения».

Ключевые слова: качество, высшее медицинское образование, показатели качества, стейкхолдеры, ГСТУ ISO 9001:2015, рейтинг «ТОП-200 Украина».

The data of independent sources confirming the quality of educational activity provided by the Higher State Educational Establishment «UMSA» over the period 2013 – 2017 have been analyzed. Positive growth dynamics regarding the basic quality indices of educational activity, namely, «quality of scientific-pedagogical potential» and «assessment of education quality» has been determined.

Key words: quality, higher medical education, quality indices, stakeholders, ISO 9001:2015, IDT, ranking «TOP-200 Ukraine».

Складні, динамічні та непередбачувані умови екзистенції постіндустріального суспільства, *differentia specifica* якого полягає у невинній глобалізації та інтернаціоналізації, що призводять до постійного зростання руху фінансових, інформаційних, людських, матеріальних потоків і, як наслідок, товарів і послуг, у тому числі, освітніх, на перший план висувають питання якості освіти. Цілком закономірно, що ці процеси породжують конкуренцію між постачальниками освітніх послуг – освітніми закладами, унаслідок чого вища освіта й українська медична зокрема, перебуває у постійних пошуках оптимальних шляхів адаптації до нових економічних і суспільно-політичних умов.

Зазначені явища обумовлюють ту пильну увагу, яка незмінно протягом останніх трьох десятиліть приділяється як у розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються, різноманітним питанням якості освіти, про що свідчить національна законодавча база (Закон України «Про освіту» [1], Закон України «Про вищу освіту» [2]), міжнародні документи, наприклад, «Lignes directrices pour des prestations de qualité dans l'enseignement supérieur transfrontalier» [8] і «WFME Global Standards for Quality Improvement in Medical Education. European Specifications. For Basic and Postgraduate Medical Education and Continuing Professional Development» [11], а також праці вітчизняних і закордонних дослідників (І. Булах, О. Волосовець, О. Локшина, Т. Лукіна, О. Ляшенко, Ю. П'ятницький, С. Трапідин, Н. Щипачова, M. Frazer, P.-A. Garessus, L. Grünberg, R. Lacroix et L. Maheu, R.G. Lewis, M. Martin et A. Stella, D. Pârlea, A. Stumpf, A. Vinokur, L. Vlăsceanu).

Проблема внутрішнього та зовнішнього оцінювання якості вищої освіти (ЯВО) й надання освітніх послуг актуалізується у зв'язку із широким колом стейкхолдерів – суспільство, держави, студенти, батьки осіб, що навчаються, працедавці, потенційні споживачі освітніх послуг, установи, які визнають академічні кваліфікації, професійні організації [4; 5; 7]. При цьому варто погодитися з Н. Щипачовою [7], котра акцентує увагу на

амбівалентності поняття «якість вищої освіти» і підкреслює, що ЯВО має як інституційні (ефективність функціонування вищої школи в цілому), так і особистісні (розвиток потреб і викладачів, і студентів, успішність професійної адаптації, професійного становлення, професійного розвитку, професійного самовдосконалення, самореалізації в професії) характеристики. І саме наявність прозорих, неупереджених і дієвих зовнішніх і внутрішніх механізмів оцінювання ЯВО й надання освітніх послуг можуть забезпечити потреби стейкхолдерів.

Цілком обґрунтованою є і думка французької дослідниці А. Винокур (A. Vinokur), котра наголошує на тому, що «рух за якість освіти» відповідає новим транснаціональним освітнім потребам, а також здатен забезпечити гнучке керування процесом надання освітніх послуг [9, с. 180].

Подібний погляд знаходимо й у авторів колективної монографії «Якість вищої освіти», котрі наголошують на тому, що ідеологія загального управління якістю у вищій освіті передбачає управління на основі процесного підходу і характеризується ініціативністю, гнучкістю, підтримкою академічної мобільності, зворотним зв'язком із споживачами вищої освіти, широку участь в оцінці якості освіти усіх зацікавлених сторін, розвиток системи суспільної акредитації послуг [4, с. 18].

У контексті нашого дослідження заслуговує на увагу погляд авторів цитованої монографії на еволюцію методів управління ЯВО (див. таб.).

Таблиця

Еволюція методів управління якістю вищої освіти [за: 4, с. 19]

Епоха	Розуміння якості освіти	Провідний метод забезпечення якості освіти	Визначальні характеристики освітньої галузі
Доіндустріальна	Відповідність вимог щодо змісту з боку конкретного вищого навчального закладу і викладача	Особистий контакт викладача з особою, що навчається	Слабкий зв'язок з економікою, закостенілість, відсутність масовості

Індустріальна	Відповідність змісту освіти виключно стандартам і специфікаціям	Нагляд за відповідністю стандартам/ специфікації, наявність окремих елементів контролю якості	Масовість, бюрократизація, консервативність, корупційність, безініціативність
Постіндустріальна	Відповідність очікуванням стейкхолдерів	Процесний підхід і безперервне вдосконалення в рамках системи управління якістю на основі методології TQM (Total Quality Management)	Загальність, ініціативність, гнучкість, системна вбудованість в економіку

Беручи до уваги, що одним із показників, який дає змогу вищим навчальним закладам посісти належне місце на ринку послуг у сфері вищої освіти, є відповідність освітньої діяльності саме стандартам якості, які ґрунтуються на базових принципах управління якістю (орієнтація на замовника, лідерство, задіяність персоналу, процесний підхід, поліпшення, прийняття рішень на підставі фактичних даних, керування взаємовідносинами), описаних в ДСТУ *ISO 9001:2015* [3] і закріплених в офіційних виданнях «Системи управління якістю. Вимоги» (останній з яких набрав чинності 01.07.2016 р.), академією було прийняте стратегічне рішення щодо запровадження системи управління якістю, спрямованої на поліпшення дієвості освітньої діяльності й надання освітніх послуг, а також забезпечення міцної основи для ініціатив щодо її подальшого сталого розвитку.

Як наслідок, починаючи з 2014 року академія незмінно успішно проходить наглядний аудит за сертифікаційними системами менеджменту якості (ДСТУ *ISO 9001:2009* (ДСТУ *ISO 9001:2008*), ДСТУ *ISO 9001:2015*), що є переконливим свідченням того, що надання академією освітніх послуг, пов'язаних із одержанням вищої освіти на рівні кваліфікаційних вимог до

молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра, у тому числі, для іноземних громадян, а також підготовка науково-педагогічних кадрів, відповідає чинним у державних стандартах вимогам.

Ще одним підтвердженням того, що якість освітньої діяльності, яка в новому Законі України «Про освіту» визначається як «рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг [1]» і яку здійснює ВДНЗУ «УМСА», відповідає чинному законодавству і стандартам ЯВО є позитивна оцінка, яку отримала академія за результатами перевірки Державної інспекції навчальних закладів України.

Іншим, не менш вагомим і достатньо об'єктивним показником якості освіти й освітньої діяльності академії є достатньо високе місце, яке ВДНЗУ «УМСА» посідає у щорічному рейтингу «ТОП-200 Україна», що складається на основі даних, як представлених власне навчальними закладами, так і отриманих з незалежних Web-ресурсів [6]. Нагадаємо, що інтегрований показник, який обумовлює місце в загальному рейтингу, визначається на підставі трьох індексів таких, як: якість науково-педагогічного потенціалу (рис. 1), якість навчання (рис. 2), міжнародне визнання (рис. 3).

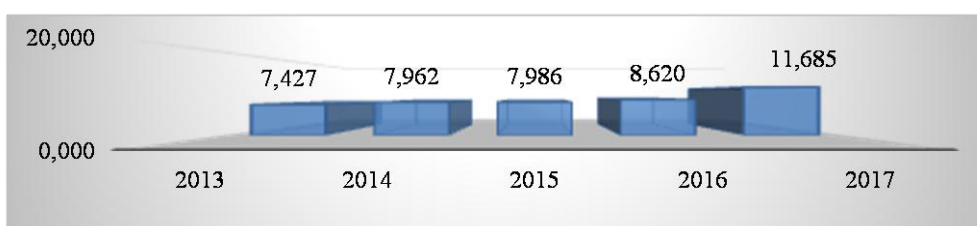

Рис. 1. Оцінка якості науково-педагогічного потенціалу

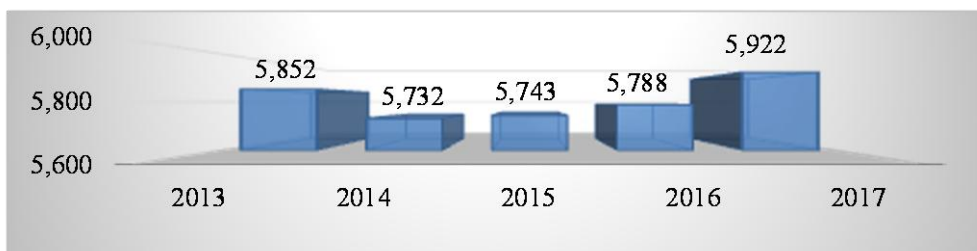

Рис. 2. Оцінка якості навчання

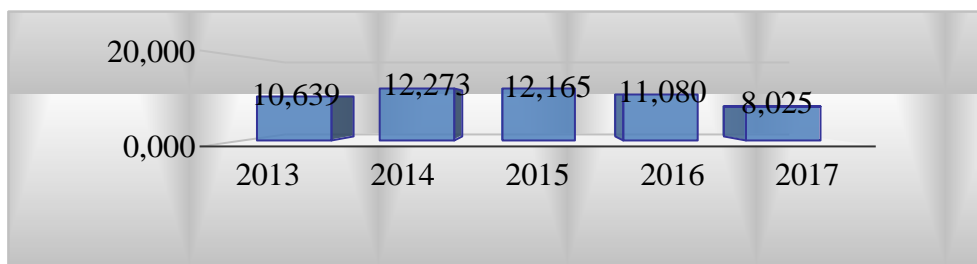

Рис. 3. Оцінка міжнародного визнання

Безумовним позитивом є те, що показник «оцінка якості науково-педагогічного потенціалу» (рис. 1) протягом п'яти років незмінно демонстрував позитивну динаміку, власне, як і показник «оцінка якості навчання» (рис. 2), що дало змогу академії за результатами 2017 р. піднятися на 50-е місце у національному рейтингу «ТОП-200 Україна», а серед вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів посісти 7 місце (рис. 4).

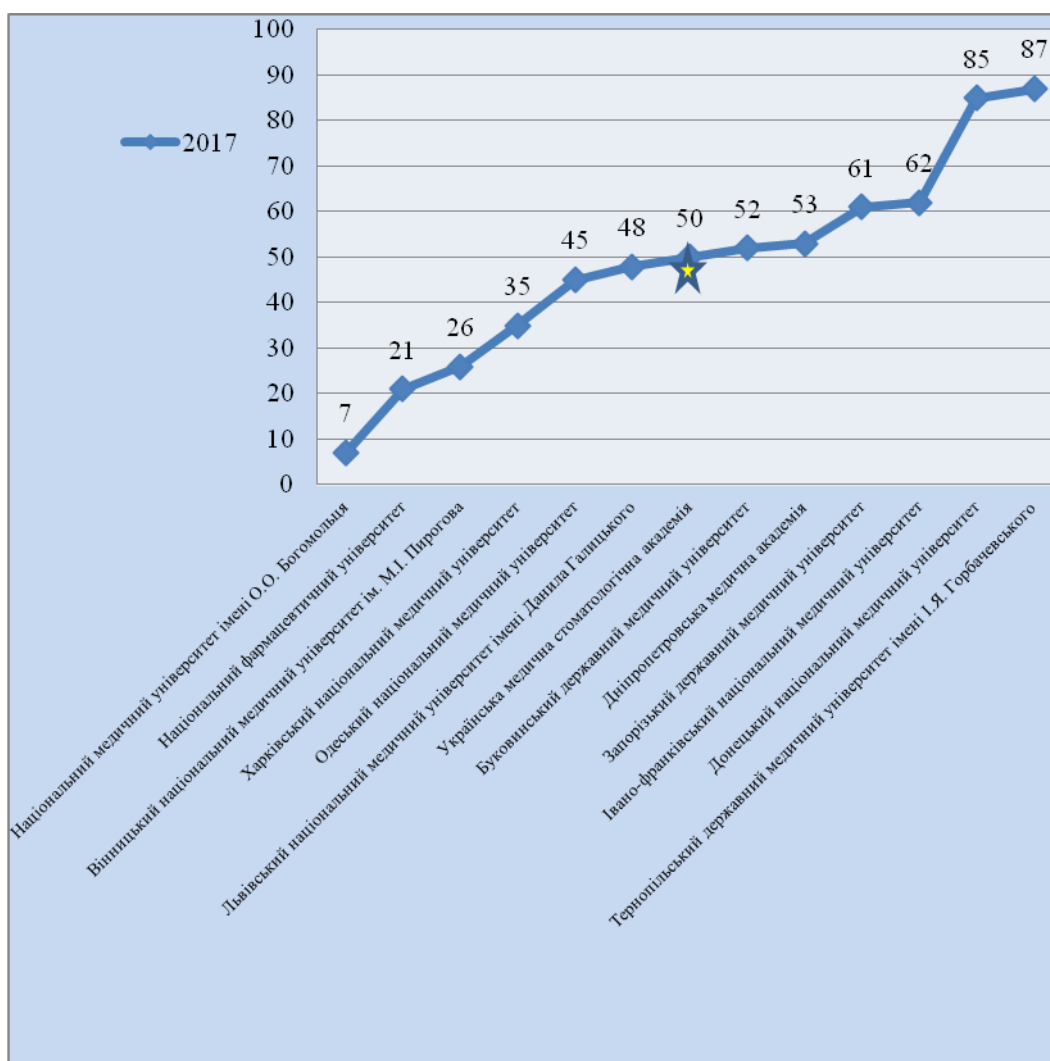

Рис. 4. Результати національного рейтингу «ТОП-200 Україна»

Разом із тим необхідно звернути увагу на зниження такого показника, як «Оцінка міжнародного визнання», який у 2015 р. становив 12,16501036 і був найвищим серед ВМ(Ф)НЗ України (рис. 5).

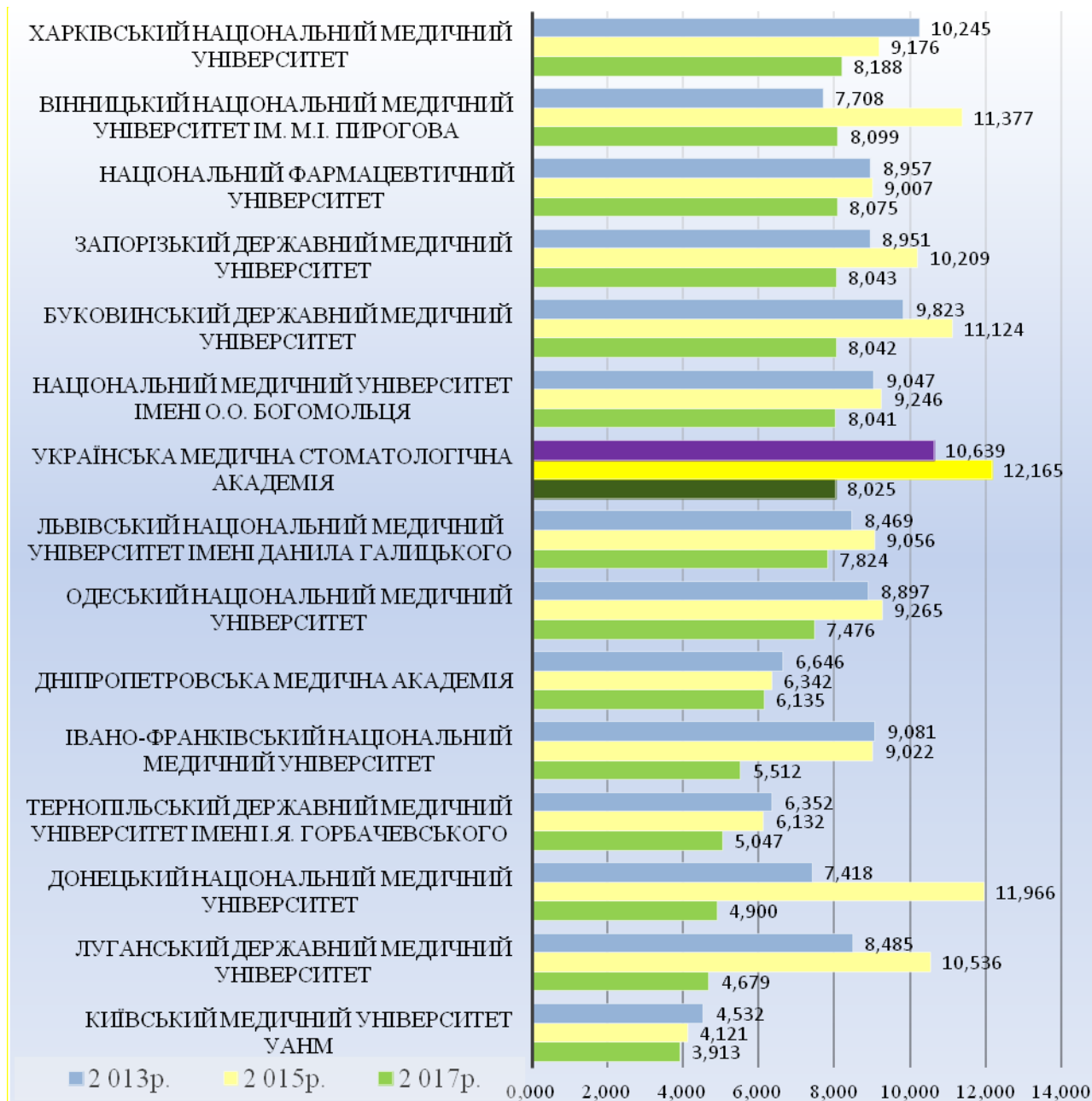

Рис. 5. Оцінка міжнародного визнання академії

Варто зазначити, що академія не лише підтверджує стабільну конкурентоспроможність на національному рівні та в профільній галузі, але й за результатами «ТОП-200» демонструє стабільно високі досягнення на локальному рівні (рис. 6).

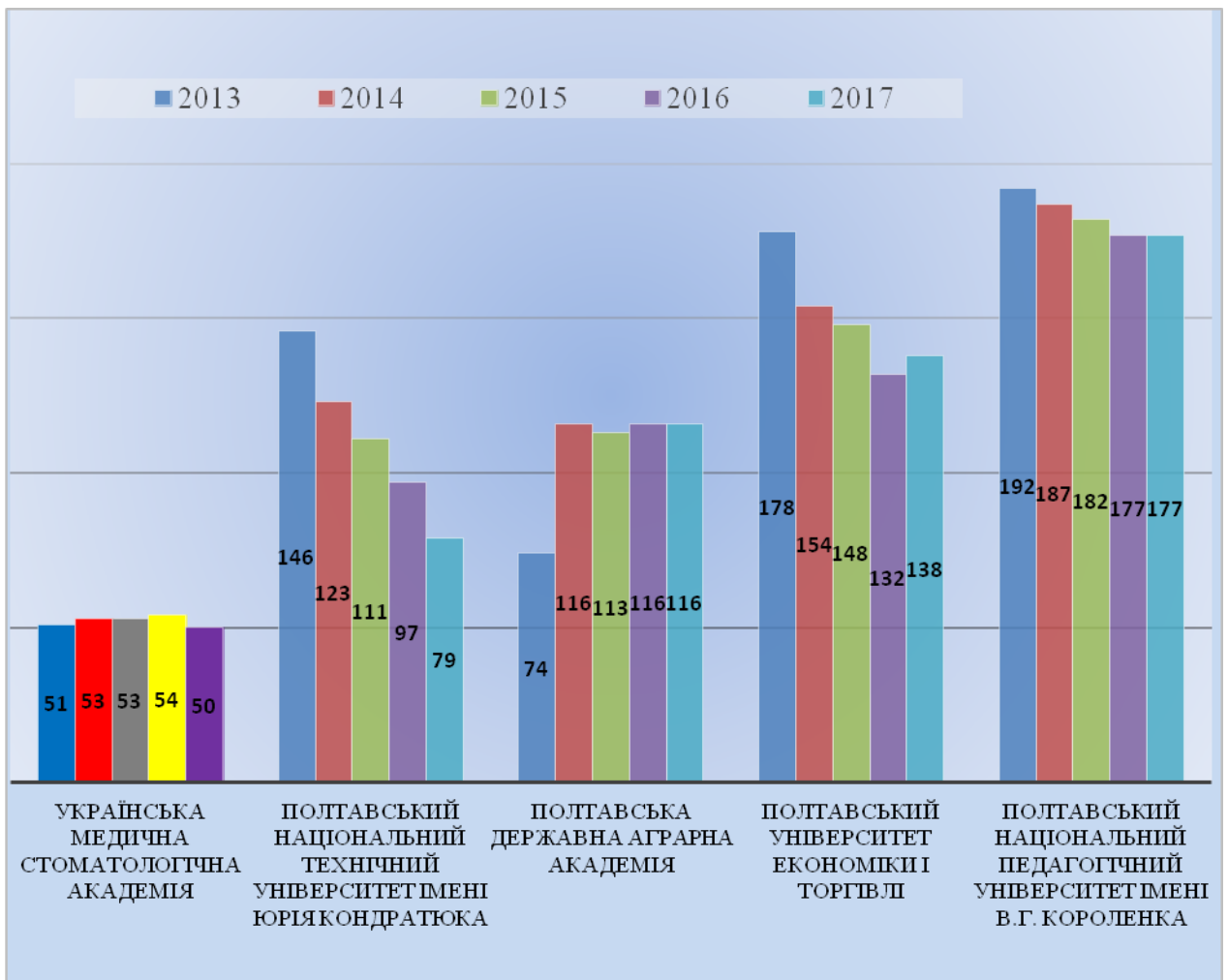

Рис. 6. Результати академії на локальному рівні за показниками «ТОП-200 Україна»

Таким чином, здійснений аналіз засвідчив, що в академії розроблена й успішно діє ефективна система управління якістю освіти, яка відповідає сертифікаційним вимогам до систем менеджменту якості – ДСТУ ISO 9001:2015 зокрема, забезпечує поліпшення результатів освітньої діяльності й надання освітніх послуг на рівні, який відповідає очікуванням і потребам стейкхолдерів, сприяє оптимізації освітнього процесу, а також слугує підґрунтям для запровадження освітніх інновацій і реалізації ініціатив щодо подальшого сталого розвитку академії та підтримання її конкурентоспроможності на різних рівнях.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-19. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18>.
3. ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT). Системи управління якістю. Вимоги. – К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 22 с.
4. Качество высшего образования / под ред. М.П. Карпенко. – М. : Изд-во СГУ, 2012. – 291 с.
5. Ждан В. М. Сучасне освітнє середовище вищого медичного навчального закладу як фактор його конкурентоспроможності / В. М. Ждан, В. М. Бобирьов, С. М. Білаш, О. М. Беляєва // Медична освіта. – 2017. – №3 (75). – С. 40 – 46.
6. ТОП-200 кращих університетів України. [Електронний ресурс] – Шлях доступу: <http://euroosvita.net/?category=3>
7. Щипачова Н.В. Качество образования в системе высшей школы: социологический аспект : автореф. дис. на соискание научн. степ. канд. социол. наук : спец. 22.00.06 «Социология культуры, духовной жизни» / Н.В. Щипачова. – Екатеринбург, 2005. – 18 с.
8. Lignes directrices pour des prestations de qualité dans l'enseignement supérieur transfrontalier. – Paris, 2006. – 24 p. [Ressource électronique] – Mode d'accès: <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001433/143349f.pdf>
9. Vinokur A. Mesure de la qualité des services d'enseignement et restructuration des secteurs éducatifs / A.Vinokur // Educação, Sociedade & Culturas.– 2011. – № 33. – 179 –200.
10. WFME Global Standards for Quality Improvement in Medical Education. European Specifications. For Basic and Postgraduate Medical

Education and Continuing Professional Development. – Copenhagen: University of Copenhagen, 2007. – 80 p.